

На основу Амандмана LXXXII тачка б) ст. 5. и 6. на Устав Републике Српске, члана 115. Устава Републике Српске и члана 60. став 2. Закона о Уставном суду Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 104/11 и 92/12), Вијеће за заштиту виталног интереса Уставног суда Републике Српске, на сједници одржаној 17. јануара 2020. године, д о н и ј е л о ј е

О Д Л У К У

Утврђује се да Законом о узурпацијама и добровољачким компетенцијама број: 02/1-021-1195/19, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на сједници одржаној 28. новембра 2019. године, нису повријеђени витални национални интереси бошњачког и хрватског народа.

О б р а з л о ж е њ е

Предсједавајућа Вијећа народа Републике Српске доставила је 23. децембра 2019. године Уставном суду Републике Српске – Вијећу за заштиту виталног интереса (у даљем тексту: Вијеће) акт број: 03.1/1-620/19 од 23. децембра 2019. године којим се, сагласно захтјевима Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске и Клуба делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске, тражи утврђивање повреде виталног националног интереса бошњачког и хрватског народа у Закону о узурпацијама и добровољачким компетенцијама, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на сједници одржаној 28. новембра 2019. године. Уз наведени акт достављен је предметни закон, Одлука о покретању поступка заштите виталног националног интереса хрватског народа број: 03.2-4-45/19 од 4. децембра 2019. године, Образложење ове одлуке број: 03.2-4-49/19 од 10. децембра 2019. године, Одлука о покретању поступка заштите виталног националног интереса бошњачког народа број: 03.2-5-42/19 од 9. децембра 2019. године, Образложење ове одлуке број: 03.2-5-42/19-1 од 13. децембра 2019. године. У акту предсједавајуће Вијећа народа се наводи да је Народна скупштина Републике Српске на Осмој редовној сједници, одржаној 28. новембра 2019. године, изгласала Закон о узурпацијама и добровољачким компетенцијама број: 02/1-021-1195/19, те је, сагласно Амандману LXXXII на Устав Републике Српске, овај закон достављен на разматрање Вијећу народа Републике Српске. Клуб делегата бошњачког народа и Клуб делегата хрватског народа су поменути актима одлучили да покрену процедуру заштите виталног националног интереса бошњачког и хрватског народа, јер сматрају да су овим законом повријеђени витални национални интереси ових народа. С обзиром на то да Вијеће народа Републике Српске није постигло сагласност свих клубова поводом предметног закона, као ни Заједничка комисија Народне скупштине и Вијећа народа, питање је прослијеђено Уставном суду Републике Српске – Вијећу за заштиту виталног интереса да одлучи да ли су Законом о узурпацијама и добровољачким компетенцијама повријеђени витални национални интереси бошњачког и хрватског народа.

Одлучујући о прихватљивости захтјева, Вијеће је рјешењем број УВ-2/19 од 30. децембра 2019. године утврдило да су прихватљиви захтјеви Клуба делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске и Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске за утврђивање повреде виталних националних интереса хрватског и бошњачког народа у Закону о узурпацијама и добровољачким компетенцијама број: 02/1-

021-1195/19, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на сједници одржаној 28. новембра 2019. године.

Сагласно члану 50. став 2. и 3. Пословника о раду Уставног суда Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 114/12 и 29/13), Вијеће је 30. децембра 2019. године Клубу делегата српског народа у Вијећу народа Републике Српске и Народној скупштини Републике Српске доставило на одговор поменуто рјешење о прихватљивости захтјева Клуба делегата хрватског народа и Клуба делегата бошњачког народа.

Народна скупштина Републике Српске и Клуб делегата српског народа у Вијећу народа Републике Српске нису дали одговор на рјешење о прихватљивости захтјева.

Законом о узурпацијама и добровољачким компетенцијама прописују се услови и поступак за расправљање имовинско-правних односа насталих узурпацијом земљишта које је до 6. априла 1941. године било државна својина (бивши ерар) у својини носилаца својине јавног права и на добровољачким компетенцијама (члан 1), те се, између осталог, одређује: да се на земљишту које је узурпирано прије 31. децембра 1955. године може признати право својине узурпанту, уколико одредбама овог закона није другачије одређено (члан 5. став 1), да се на узурпираном земљишту може признати право својине само ако је узурпант физичко лице, те да ће се, уколико је узурпирано земљиште прешло у посјед другог лица по ваљаном правном основу, узурпантом сматрати то друго лице (члан 6), да се неће признати право својине на земљишту које је узурпирано прије 31. децембра 1955. године у случају да је то земљиште узурпант напустио, односно да његово боравиште није у Републици Српској (члан 8. тачка 8), да је својство добровољца стекло свако физичко лице које је у току ратова од 1912. до 1918. године својевољно ступило у српску или црногорску војску закључно до 5. новембра 1918. године и остало на војној дужности до демобилизације или је од војне дужности раније било ослобођено као неспособно или због државних потреба, као и свако физичко лице које је до рата 1912. године или у ратовима 1912. године добровољно, активним учешћем у вези са пожртвовањем помагало остварењу народног ослобођења и уједињења (члан 25. став 1).

У поступку оцјењивања да ли је оспореним Законом о узурпацијама и добровољачким компетенцијама дошло до повреде виталних националних интереса бошњачког и хрватског народа Вијеће је имало у виду да је тач. 5. и 6. Амандмана XXXII на Устав Републике Српске, којим је замијењен члан 68. Устава, утврђено да Република уређује и обезбјеђује, између осталог, остваривање и заштиту људских права и слобода, те својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине, као и да, у складу са чланом 70. став 1. тачка 2. Устава, Народна скупштина доноси законе, друге прописе и опште акте.

Поред тога, Вијеће је имало у виду да је заштита виталних националних интереса конститутивних народа утврђена чланом 70. Устава, који је допуњен Амандманом LXXVII на Устав Републике Српске, као принцип заштите одређеног круга колективних права, као што су остваривање права конститутивних народа да буду адекватно заступљени у законодавним, извршним и правосудним органима власти, идентитет једног конститутивног народа, уставни амандмани, организација органа јавне власти, једнака права у процесу доношења одлука, образовање, вјероисповијест, језик, његовање културе, традиција и културно наслеђе, територијална организација, систем јавног информисања и друга питања

која би се третирала као питања од виталног националног интереса уколико тако сматра 2/3 једног од клубова делегата конститутивних народа у Вијећу народа. Такође, Вијеће је имало у виду и члан 5. став 1. алинеја 2. Устава, према којем се уставно уређење Републике темељи на обезбјеђивању националних равноправности и заштити виталних националних интереса конститутивних народа и владавине права.

Разматрајући овај захтјев Вијеће је, прије свега, констатовало да је у Образложењу Одлуке о покретању поступка заштите виталног националног интереса хрватског народа наведено да Клуб делегата хрватског народа сматра да је Закон о узурпацијама и добровољачким компетенцијама у цјелини, а посебно његов члан 5. став 1, неуставан и изричито противан члану 60. Устава Републике Српске. Истиче се да је Закон противан основним нормама међународног и домаћег права, а посебно начелу владавине права, као и да интервенција у приватно власништво може бити само изузетна уколико је то неопходно ради заштите легитимних циљева уз одговарајуће обештећење власника. Будући да наведени закон не предвиђа обештећење власницима чије се земљиште одузима, њиме се у привилегован положај доводе узурпанти, и то не само физичка, већ и правна лица (члан 6. став 2. Закона), који су туђе земљиште узурпирани до 31. децембра 1955. године, због чега је потребно обезбиједити да се власницима осигура или натурална реституција или адекватно новчано обештећење. Додатно, истиче се да Закон у повољнији положај ставља особе које су у периоду од 1912 – 1918. године ступиле у српску или црногорску војску у односу на припаднике осталих народа и војски. На основу изложеног закључује се да је, до доношења закона о реституцији, Клуб делегата хрватског народа против доношења предметног закона. Надаље, Вијеће је констатовало да је у Образложењу Одлуке о покретању поступка заштите виталног националног интереса бошњачког народа наведено да Клуб делегата бошњачког народа сматра да би ступањем на снагу Закона о узурпацијама и добровољачким компетенцијама била онемогућена реституција земљишта одузетог до 6. априла 1941. године, те, под одређеним претпоставкама, и земљишта одузетог до 31. децембра 1955. године, чиме би био повријеђен витални национални интерес бошњачког народа. Наводи се да Закон посебно вријеђа витални национални интерес бошњачког народа у дијелу којим је прописано да се неће признати право власништва на земљишту које је узурпирано прије 31. децембра 1955. у случају када је узурпанти земљиште напустио, односно када његово боравиште није у Републици Српској (члан 8. тачка 8. Закона), као и у дијелу који се односи на добровољачке компетенције. Истиче се да је овакво законско рјешење дискриминаторског карактера према Бошњацима јер занемарује ратна дешавања због којих је велики број особа бошњачке националности напустио Републику Српску, чиме је промијењена њена демографска слика, а тиме и национална структура узурпаната. Надаље, Клуб делегата бошњачког народа сматра да је витални интерес бошњачког народа повријеђен и законским прописивањем према којем се признаје право својине које је добровољцима дато на основу прописа којима су регулисане добровољачке компетенције, будући да се, у смислу члана 25. став 1. предметног закона, добровољцима сматрају особе које су ступиле у српску или црногорску војску у току ратова 1912. године до 1918. године. На основу изложеног се закључује да је овдје ријеч о лицима српске националности која су, како се наводи, остварила највећу корист. Законом се, како се наводи, у погледу стицања

права својине као и испуњености услова потребних за примјену предметног закона, српски народ ставља у повољнији положај, и то на штету других конститутивних народа и Осталих, што, у смислу члана 70. став 6. алинеја 9. Устава Републике Српске, вријеђа бошњачки национални интерес. Додатно се истиче да Закон није могуће поправити амандманским дјеловањем.

Полазећи од наведених одредби Устава, те имајући у виду предмет регулисања Закона о узурпацијама и добровољачким компетенцијама, Вијеће за заштиту виталног интереса је оцијенило да нормирањем као у оспореном закону нису повријеђени витални национални интереси хрватског и бошњачког народа.

Приликом ове оцјене Вијеће је, прије свега, утврдило да наводи из достављених образложења Клуба делегата хрватског народа и Клуба делегата бошњачког народа, не указују на повреду ниједног права из оквира заштите виталног националног интереса било којег конститутивног народа посебно, који су утврђени чланом 70. Устава, који је допуњен Амандманом LXXVII на Устав Републике Српске.

Наиме, Вијеће је утврдило да су наводи Клуба делегата хрватског народа, у дијелу којим се указује на то да је члан 5. став 1. Закона у супротности чланом 60. Устава, начелом владавине права, као и неодређеним нормама међународног и домаћег права, те у којем се елаборирају услови под којима се држава може мијешати у приватно власништво, не постављају питање повреде националних виталних интереса било којег конститутивног народа, па тако ни хрватског. Предметни наводи, евентуално, могу бити разматрани у поступку апстрактне контроле уставности Закона. Такође, ни дијелом захтјева Клуба делегата хрватског народа којим се истиче потреба другачијег законског уређивања које би предвидјело натуралну реституцију или адекватно новчано обештећење ранијим власницима узурпираног земљишта, не указује се на конкретно законско прописивање које вријеђа колективна права хрватског народа.

Надаље, наводи Клуба делегата бошњачког народа према којима би ступањем на снагу оспореног закона грађани бошњачке националности били у неповољнијем положају у односу на грађане српске националности због тога што, како наводе, члан 8. тачка 8. Закона онемогућава да узурпанти земљишта бошњачке националности остваре право власништва над узурпираним земљиштем јер реализацију овог права условљава боравком у Републици Српској, према оцјени Вијећа су неосновани с обзиром на то да Законом прописани услов боравка на територији Републике Српске није предмет обиљежја виталног националног интереса конститутивних народа, како је он дефинисан Амандманом LXXVII на Устав којим је допуњен члан 70. Устава. С друге стране, према оцјени овог Вијећа, оспорени закон, па ни његова поменута одредба, не даје предност неком конститутивном народу, нити прави било какве разлике међу њима. Исто тако, према оцјени Вијећа, неосноване су тврдње подносиоца захтјева да ће предметним законом бити онемогућено рјешавање питања реституције непокретности грађанима бошњачке националности, јер оспорени закон не утиче на стечена права.

Исто тако, Вијеће је утврдило да нису основани наводи Клуба делегата хрватског народа и Клуба делегата бошњачког народа према којима законодавац у повољнији положај ставља особе, у суштини припаднике српског народа, које су у периоду од 1912 –1918. године

ступиле у српску или црногорску војску, у односу на припаднике других народа. Узимајући у обзир хетероген национални састав српске и црногорске војске, те да је чланом 25. став 1. Закона јасно предвиђено да је својство добровољца стекло свако физичко лице које је, у релевантном периоду, својеволјно ступило у поменуте војске, или је до рата 1912. године или у ратовима 1912. године, добровољно, активним учешћем помагало у остварењу циљева назначених у наведеној законској одредби, Вијеће је утврдило да Закон, ни у овом дијелу, не фаворизује ниједан конститутивни народ, па тако ни српски, већ се једнако односи на све грађане. Услови које, у овом смислу, морају испуњавати адресати Закона се, стога, не могу довести у везу са Уставом утврђеним институтом заштите виталног националног интереса.

С обзиром на то да се ниједном одредбом Закона не даје предност било којем конститутивном народу, нити се прави разлика међу њима, Вијеће је оцијенило да је оспорени закон општег карактера и да се једнако односи на све грађане Републике Српске, те ниједан конститутивни народ његовим прописивањем није доведен у неравноправан положај у уживању права зајемчених Уставом, односно овим законом нису нарушене уставне гаранције из члана 5. став 1. алинеја 2. Устава, према којем се уставно уређење темљи на обезбјеђивању националних равноправности и заштити виталних националних интереса.

Вијеће је оцијенило да садржај Закона о узурпацијама и добровољачким компетенцијама број: 02/1-021-1195/19, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на сједници одржаној 28. новембра 2019. године, не представља повреду виталног националног интереса ниједног конститутивног народа, у конкретном случају хрватског и бошњачког конститутивног народа.

На основу изложеног Вијеће је одлучило као у изреци ове одлуке.

Ову одлуку Вијеће за заштиту виталног интереса донијело је у саставу: предсједавајући Вијећа Амор Букић, предсједник Суда мр Џерард Селман и судије: Миленко Араповић, Златко Куленовић, Ирена Мојовић, проф. др Марко Рајчевић и академик проф. др Снежана Савић.

Број: УВ-2/19
17. јануара 2020. године

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ
Вијећа за заштиту виталног
интереса
Уставног суда Републике
Српске
Амор Букић с.р.